

Stortingets finanskomité

Dato: 27.04.2017

Vår ref: 17/03445-1

Deres ref:

Uttalelse fra Den norske kirke ved Samisk kirkeråd og Mellomkirkelig råd om etiske retningslinjer for Statens pensjonsfond utland

Den norske kirke viser til Representantforslag 17 S (2016–2017) om å legge til urfolks rettigheter i lov om «Retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra Statens pensjonsfond utland». Den norske kirke vil med dette henstille til Stortinget å ta inn henvisning til FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) og International Labour Organization-konvensjonen nr. 169 (ILO-169) som grunnlag for SPUs etiske retningslinjer for investeringer.

Den norske kirke viser til vedtak på Den norske kirkes kirkemøte, som i sak 9/14, *Den norske kirke og menneskerettighetene*, la vekt på at menneskerettighetene skal beskytte mennesker mot overgrep og undertrykking. Videre vedtok Kirkemøtet at det er en prioritert oppgave for Den norske kirke   løfte fram urfolks rettigheter: «Den norske kirke har et særlig ansvar for å løfte fram urfolks rettigheter generelt, og det samiske folks rettigheter spesielt. Nesten alle verdens urfolk har opplevd menneskerettighetsbrudd, ofte gjennomført av staten og storsamfunnet de er en del av.»

Vårt engasjement springer også ut av et mangeårig arbeid innenfor Kirkenes Verdensråd (KV), som har en lang tradisjon for å arbeide for urfolks rettigheter, basert på erfaringer deres medlemskirker har gjort av undertrykkelse av urfolk. KVs generalforsamling oppfordret i en uttalelse i 2014 (Minute on Indigenous peoples) sine 340 medlemskirker å arbeide mot regelverk som virker koloniserende ovenfor urfolks områder.

Den norske kirke ønsker med dette som bakgrunn å peke på flere faktorer som etter vår mening gjør det nødvendig å legge inn henvisning til urfolks rettigheter i Lov om retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra Statens pensjonsfond utland.

På bakgrunn av den diskriminering, marginalisering og systematisk vold urfolk ofte har opplevd, p bys stater å ta særlig hensyn til urfolks rettigheter, både som kollektiv og individer (UNDRIP, art. 1): "Det skal treffes s rlige tiltak for å sikre, på en hensiktsmessig måte, enkeltpersoner fra vedkommende folk og deres institusjoner, eiendom, arbeid, kultur og miljø". Folkeretten fastslår urfolks rettigheter til sine geografiske områder: «Urfolk har rett til de landområder, territorier og ressurser de tradisjonelt har eid eller befolket, eller som de på annen måte har brukt eller ervervet» (FNs urfolkserkl ring art. 26).

I lovteksten som er i dag kan selskaper utelukkes ved ulike overtramp som også kan angå urfolk, som for eksempel alvorlig miljøskade, og det er også åpnet for utelukkelse på bakgrunn av «andre særlig grove brudd» på menneskerettighetene. Inngrep på urfolks landområder, territorier og ressurser som de tradisjonelt har eid, uten deres forhåndsinformert samtykke (free, prior, informed consent) anser vi å være «særlig grovt brudd» for urfolks menneskerettigheter. Saken om Standing Rock og Dakota Access pipeline viser at det kan være utfordrende for urfolk å nå frem til selskap og myndigheter om skadevirkningene av inngrep på deres tradisjonelle områder.

Også fra vår egen historie kjenner vi godt til hvordan urfolk blir sårbare i møte med selskaper som opererer på deres områder, på grunn av asymmetriske maktforhold. Det handler svært ofte om mange generasjoners bruk og besittelser av gitte geografiske områder, uten at dette har blitt skriftliggjort i skjøter eller lignende. Immaterielle verdier knyttet til områdene gjør det ekstra viktig at disse rettighetene får beskyttelse. Den norske kirke vil legge vekt på at hellige steder er blant disse immaterielle verdier, slik også historien om Standing Rock har vist. Dette er viktig for urfolk verden over. Beskyttelse av disse er svært viktige i artikkel 27 i Konvensjonen om sivile og politiske rettigheter.

Urfolk skal ha rett til selvbestemmelse i alle deler av sine liv. Urfolk skal selv bestemme sin egen utvikling, inkludert hvorvidt det skal skje inngrep, og i så fall hvor mye og hva som kan tillates. "I kraft av denne rett bestemmer de fritt sin politiske stilling og fremmer fritt sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling." (FNs urfolkserklæring, artikkel 3.)

Urfolk har rett til å bli konsultert i spørsmål som vil kunne påvirke deres livssituasjon. Konsultasjoner skal skje i god tro og med sikte på å oppnå enighet eller samtykke (ILO 169, art. 6.2). Urfolkserklæringen framholder i denne sammenheng prinsippet om «fritt og informert forhåndssamtykke» (free, prior and informed consent). Dette vil i praksis bety at urfolk i forkant av et eventuelt inngrep skal være fullt orientert om mulige konsekvenser for inngrep.

Erfaringene fra Standing Rock illustrerer hvor stor risikoen er for at finansaktører bidrar til menneskerettsbrudd i saker som gjelder urfolk, og vi håper disse erfaringene nå kan bidra til at Stortinget tar grep for å redusere denne risikoen ved å innføre av SP og ILO 169 i retningslinjene.

Med vennlig hilsen

Risten Turi Aleksandersen
Generalsekretær, Samisk kirkeråd

Einar Tjelle
Ass. generalsekretær, Mellomkirkelig råd

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Stortingets finanskomité